

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ШВЕЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

PECULIARITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ORGANIZATION IN SWEDEN: EXPERIENCE FOR UKRAINE

**Чиркін А.С., к.ю.н., доцент,
асистент кафедри державного будівництва**

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
науковий співробітник*

*Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України*

Желнін В.Є., студент IV курсу факультету прокуратури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Огла М.В., студентка IV курсу факультету прокуратури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Місцеве самоврядування, як засада конституційного права, має свої загальні риси, що притаманні більшості моделям локального самоврядування у багатьох різних країнах, а саме – це форма публічної влади, яка зазвичай реалізується окремими територіальними громадами, зокрема через створення рад як представницьких органів тощо. Однак на рівні країн формуються певні особливості місцевого самоврядування, які притаманні лише окремим моделям. Зокрема, це стосується і Королівства Швеції, модель місцевого самоврядування якого є цікавою та стала об'єктом дослідження цієї статті.

У цій науковій статті, відповідно до назви, розглянуто певні особливості місцевого самоврядування Швеції, досліджено історико-правове походження органів, що складають систему місцевого самоврядування та порівняно з відповідним історико-правовим походженням українських органів місцевого самоврядування. Було звернено увагу на специфічні характеристики правового регулювання; зокрема, акцентовано увагу на існуванні схожих за своїм значенням і змістом шведського та українського Законів «Про місцеве самоврядування».

Окрему увагу приділено аналізу особливостей скандинавської моделі місцевого самоврядування – у статті доведено наявність (схожих зі скандинавською моделлю) ознак у шведському місцевому самоврядуванні, хоча одночасно з тим вказано на наявність і окремих особливостей.

Було здійснено порівняння декількох положень шведського та українського законів про місцеве самоврядування, у результаті чого визначено певні позитивні підходи шведського законодавця, які можуть стати у нагоді для вдосконалення національного законодавства. У статті зазначено про можливість внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (зокрема, у частині визначення загальної кількості ради), але водночас підтримано національного законодавця у сфері юридичного закріплення повноважень місцевого самоврядування (у порівнянні зі шведською практикою їх юридичної регламентації).

У науковій статті наведено декілька можливих законотворчих пропозицій, які стануть в нагоді українському законодавцю під час вдосконалення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також зазначено про позитивність підходу щодо прямого закріплення виключних повноважень органів місцевого самоврядування задля гарантування їх «незалежності» від впливу з боку інших державних органів.

Ключові слова: реформування місцевого самоврядування, Королівство Швеція, Україна, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Local self-government, as a principle of constitutional law, has its common features inherent in most models of local self-government in many different countries, namely – it is a form of public power usually exercised by individual territorial communities, in particular, through the establishment of councils as representative bodies; and so on. However, at the country level, certain features of local self-government are formed that are unique only in certain models. In particular, this applies to the Kingdom of Sweden, whose model of local self-government is interesting and has become the subject of this article.

This article, as the title says, examines certain features of local self-government in Sweden, investigates the historical and legal origin of the bodies that make up the local self-government system and compares it with the relevant historical and legal origin of Ukrainian local self-government bodies. Attention is drawn to the specific characteristics of legal regulation; in particular, the authors emphasize the existence of similar in meaning and content Swedish and Ukrainian Laws «On Local Self-Government».

Special attention was paid to the analysis of the peculiarities of the Scandinavian model of local self-government – the article proves the existence of (similar to the Scandinavian model) features in Swedish local self-government, although at the same time it points out the existence of certain peculiarities.

Several articles of the Swedish and Ukrainian laws on local self-government were compared, and as a result identifies certain positive approaches of the Swedish legislator that may be useful for improving national legislation. The article points out the possibility of amending the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine» (in particular, in terms of determining the total number of councils), but at the same time supports the national legislator in the field of legal consolidation of local self-government powers (in comparison with the Swedish practice of their legal regulation).

The article provides a number of possible legislative proposals that will be useful to the Ukrainian legislator in improving the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine», and also notes the positive approach to directly enshrining the exclusive powers of local self-government bodies to guarantee their «independence» from the influence of other state bodies.

Key words: local self-government reform, the Kingdom of Sweden, Ukraine, the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine».

Постановка проблеми і її актуальність. Реформування місцевого самоврядування в Україні є однією з нагальних тем наукових робіт українських науковців. Розкриття у повній мірі змісту місцевого самоврядування в Україні сприяла, зокрема, і реформа децентралізації,

зробивши систему місцевого самоврядування найбільш наближеним до громадянина інститутом влади. Також ще у 1998 році для України набула чинності Європейська хартія місцевого самоврядування, яка є важливим документом під час процесу вступу України до Європейського

Союзу – також тема місцевого самоврядування та його вдосконалення є однією з центральних для європейської спільноти. Актуальність саме цього дослідження полягає у тому, що серед українських науково-правових робіт відсутня велика кількість статей, які б розглядали особливості шведської моделі місцевого самоврядування, а у тих наукових статтях, що наявні з цієї тематики, вчені не пропонували шляхи вдосконалення українського законодавства, базуючись на моделі організації місцевого самоврядування, яка існує наразі в Королівстві Швеції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема хоча і була дещо розглянута українськими вченими – аналіз актуальних актів шведського законодавства, а також порівняння його з відповідним українським – не здійснювалось. Схожими до назви статті темами займалися такі зарубіжні вчені і дослідники, як Харальд Бергманн, Андерс Лідстрьом, Том Маделл, Дейвід Янг, а також деякі українські вчені – О. Звіздай, В. Чумак, О. Ахмеров та ін. Окрім наукових статей іноземних авторів, було проаналізовано закон Швеції про місцеве самоврядування (Kommunallagen), Конституції даної країни, також зроблено порівняння з певними нормами Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Мета статті. Головними завданнями статті є дослідження особливостей місцевого самоврядування в Швеції, аналіз його правового регулювання, історико-правового походження. Також було звернено увагу на можливість вдосконалення українського законодавства про місцеве самоврядування, базуючись на досвіді Королівства Швеції.

Виклад основного матеріалу. Історія шведського місцевого самоврядування є відносно давньою, тож перед аналізом юридичних актів, що регулюють питання організації місцевого самоврядування в Королівстві Швеції (шведською – Konungariket Sverige), варто звернути увагу на його витоки.

Як зазначають дослідники Андерс Лідстрьом і Том Маделл, сучасне місцеве самоврядування бере свою історію ще з часів прийняття Ордонансів про місцеве самоврядування 1862 року. На основі парафіяльної структури (72% населення Швеції належить до лютеранської церкви, а тому адміністративно-територіальний поділ у ті часи залежав від церкви), що сягає корінням у Середньовіччя, було запроваджено чотири типи місцевого самоврядування – сільські муніципалітети, міста та малі містечка (які вважалися першим рівнем організації м/с); а четвертим типом були органи другого рівня – окружні (повітові) ради [1, с. 416].

Станом на 1862 рік існувало приблизно 2500 різних адміністративно-територіальних одиниць першого рівня. Однак після двох «об'єднань муніципалітетів» (перше у 1952 році, а друге у 1974 році) – залишилося лише 276 муніципалітетів. Згодом де-об'єднання збільшило кількість муніципалітетів до нинішніх 290.

Хоча Швеція і є країною з романо-германською системою права, а отже її Конституція є кодифікованою – її Основний Закон все ж має свої особливості. На відміну від Конституції України, Конституція Королівства Швеції складається з чотирьох конституційних законів, а саме: «Інструмент державного управління» 1974 року (the Instrument of Government), «Акт про престолонаслідування» 1810 року (the Act of Succession), «Акт про свободу преси» 1949 року (the Freedom of the Press Act), «Основний закон про свободу думки» 1991 року (the Fundamental Law on Freedom of Expression). Норми Конституції щодо місцевого самоврядування містяться у першому з чотирьох документів.

У частині 2 статті 1 Розділу 1 Інструменту державного управління вказано, що шведська демократія реалізується, зокрема, і через місцеве самоврядування, а у статті 7 Розділу 1 зазначається, що Швеція має органи

місцевого самоврядування на місцевому та регіональному рівнях [2, с. 1–2].

Розділ 14 даного документа під назвою «Місцеві органи влади» якраз присвячений територіальному устрою країни, а також організації місцевого самоврядування. Стаття 1 даного Розділу проголошує, що повноваження щодо прийняття рішень в органах місцевого самоврядування Швеції, які складаються з муніципальних та регіональних рад, здійснюються виборними асамблеями. Схоже формулювання міститься і у статтях 1 та 2 Глави 1 Закону Швеції «Про місцеве самоврядування» (Local Government Act; Муніципальний акт), де вказано, що Швеція поділяється на муніципалітети та регіони, а своїми справами, визначеними цим Законом або іншими законодавчими актами, вони управляють на основі демократії та муніципального самоврядування [3].

Правова база ґрунтується на шведському Законі про місцеве самоврядування (Kommunallagen), який було згадано у попередньому абзаці і який регулює поділ на муніципалітети, організацію та повноваження муніципалітетів і регіонів. Він встановлює правила для міжмуніципального співробітництва, а також для виборних представників, муніципальних і регіональних рад, виконавчих органів і комітетів.

Варто зазначити, що український перелік органів місцевого самоврядування є набагато розгалуженішим. Так, згідно зі статтею 5 Закону України «Про місцеве самоврядування» система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.

Етап історії місцевого самоврядування в Україні, а саме більшу частину ХХ століття, можна охарактеризувати як «період занепаду». Завданням ж під час становлення незалежності України стало, зокрема, відродження системи місцевого самоврядування як такої. Основою для Закону України 1997 року «Про місцеве самоврядування в Україні» став прийнятий 1990 року Закон Української РСР «Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування», де якраз і була закладена сучасна система органів місцевого самоврядування, яка закріплена у статті 5 Закону України від 21.05.1997 № 280/97-ВР [4, с. 141].

Деякі дослідники звертають увагу, що подібна система володіє хворобливими недоліками. Завдяки такій системі місцевого самоврядування воно запроваджене лише на рівні населеного пункту – села, селища, міста, а на регіональному рівні – в районі і області досі «жива» централізована система державного управління, а тому відсутня його повсюдність [5, с. 72].

Поділ органів місцевого самоврядування у Швеції саме на органи муніципалітетів та регіонів також має своє логічне історичне підґрунтя. У середні віки існувала добре розвинена система місцевого самоврядування, як у сільській місцевості, так і в містах, але протягом 17 століття монархія посилювала свою централизовану владу. Однак у 18 столітті церкві були передані деякі питання місцевого самоврядування, яке було організоване в місцеві одиниці – парафії (parish), а також на міському рівні (stad). Пізніше церковні та світські справи були розділені, і міста та сільські муніципалітети, які мали ті ж самі географічні межі, що й сільські парафії, стали відповідальними за світські справи. У той же час були створені виборні ради з досить широким спектром повноважень на регіональному рівні (ландстинги). Починаючи з Закону про місцеве самоврядування 1977 року, почали застосовуватись однакові правила до всіх муніципалітетів і округів [6].

Як вже було зазначено, місцеве самоврядування у Швеції складається з двох рівнів – 290 муніципалітетів

і 21 регіону. Цікавим є те, що починаючи з 2019 року відбулося перейменування «округів» на «регіони» (county/regions).

Історію даного перейменування влучно розкрили Харальд Бергманн та Матія Ковач, які були доповідачами Рекомендації №485 (2022) Комітету з дотримання зобов'язань державами-членами Європейської хартії місцевого самоврядування на 43-сесії Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи від 26 жовтня 2022 року. По-перше, для того, щоб мати можливість виконувати більше обов'язків, насамперед у сфері соціального забезпечення, муніципалітети двічі об'єднувалися у більші одиниці, вперше у 1952 році, а вдруге – на початку 1970-х років, про що було зазначено на початку статті. По-друге, проміжний рівень виборних органів влади також зазнає трансформації. До кінця 1990-х років він складався з окружних рад («ландстингів» – сьогодні «регіони»), які відповідали, головним чином, за охорону здоров'я [7].

На той час існував єдиний скандинавський тип округу соціального забезпечення, який можна знайти також у Данії та Норвегії. Однак, питання скандинавської муніципальної системи, яка пов'язана з попередньо вказаним типом округу соціального забезпечення, буде розглянуто пізніше.

Частково натхненні членством Швеції в ЄС, наприкінці 1990-х років після об'єднання окружних рад були створені два регіони – Västra Götaland і Skåne. Поступовий та експериментальний процес регіоналізації у Швеції розпочався у 1996 році, коли цим двом округам було дозволено взяти на себе більше завдань від центрального уряду, в тому числі й щодо регіонального розвитку. Спроби поширити цю ініціативу на комплексну реформу регіонального об'єднання не увінчалися успіхом, але що вдалося пізніше – так це передати відповідальність за регіональний розвиток окружним радам, але без жодних змін кордонів між ними. Передача повноважень супроводжувалась зміною назви регіонів. Таким чином, з 2019 року всі округи у Швеції стали регіонами і взяли на себе відповідальність за регіональний розвиток [7].

Сьогодні поняття «округ» і «регіон» у науково-юридичній літературі Швеції мають різні значення: округ – це географічне позначення, а регіон – політичне.

Повертаючись до питання аналізу правового закріплення і регулювання місцевого самоврядування у Швеції, цікавим є момент щодо переліку органів місцевого самоврядування та закріплення повноважень місцевих/регіональних рад. Загалом, Асамблея (рада) є основним органом місцевого самоврядування на рівні муніципалітету або регіону (ст. 1 Глави 3 шведського Муніципального акту); є найвищим органом прийняття рішень і вирішує справи, які мають ключове значення, включаючи питання бюджету та оподаткування. Шведською мовою Fullmäktige, відповідно, муніципальна рада (асамблея) має назву Kommunfullmäktige, а рада (асамблея) регіону – Regionfullmäktige.

Загалом, порядок обрахування загального складу кожної з рад закріплений в обох законах про місцеве самоврядування – як в українському, так і в шведському. В українському Законі «Про місцеве самоврядування» законодавець закріпив відсильну норму у ч. 3 статті 45 до Виборчого кодексу України, а саме до статті 197 ВКУ. Однак, шведський аналог підрахунку загальної кількості представників у раді має свої «плюси», які стануть у нагоді українському місцевому самоврядуванню.

Так, у абзаці 1 статті 5 Розділу 5 Закону Швеції «Про місцеве самоврядування» вказано, що Асамблея вирішує, скільки членів вона повинна мати, а абзац 2 тієї ж статті каже нам про мінімальну необхідну кількість представників у радах, в залежності від кількості населення у муніципалітеті чи регіоні. Наприклад, у муніципалітетах із понад 600 тис. осіб, які мають право голосу,

та в регіонах із понад 300 тис. осіб, які мають право голосу кількість депутатів має становити не менше 101. Підхід шведської моделі місцевого самоврядування є кращим з огляду на певну диспозитивність, яка надається радам щодо визначення загальної кількості своїх учасників; центральна ж влада лише обмежує мінімально допустиме значення представників у кожній раді – тоді як в українській аналогічній нормі кількість депутатів міської ради є імперативно фіксованою, а сама міська рада не має повноважень модерувати кількість депутатів в залежності від певної ситуації.

Також важливо додати, що шведський законодавець визначає мінімальну норму непарними числами (21, 31, 41, 51, 61, 71, 101), тоді як український законодавець визначає кількісний загальний склад місцевої ради парними числами (22, 26, 34...84, 120). Вважаємо, що непарна кількість представників (депутатів) для представницького органу місцевого самоврядування є кращою, з огляду на наявність «переважаючого голосу», тоді як в українських реаліях, коли більшість рішень приймається простою більшістю.

Схожим між українським і шведським законами про місцеве самоврядування є формування виконавчих органів місцевих рад. Так, відповідно до статті 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи. У випадку шведського аналогічного закону, відповідно до статей 3 та 4 Глави 3, кожна рада призначає правління, а також комітети, які, на додаток до правління, необхідні для виконання завдань муніципалітету або регіону відповідно до закону або інших нормативних актів, а також для інших видів діяльності. Правління є особливим органом, який, відповідно до статті 1 Глави 6 шведського Муніципального акту, має керувати та координувати управління справами муніципалітету чи регіону та контролювати діяльність інших комітетів та будь-яких спільних комітетів, а також має контролювати договірну співпрацю, що виникає на підставі статті 37 Глави 9 Муніципального акту або іншого закону. Отже, створення комітетів у місцевих органах місцевого самоврядування є характерним як для України, так і для Швеції.

Оригінальним є юридичне закріплення повноважень муніципальних/регіональних асамблей у Швеції та сільських, селищних, міських тощо рад в Україні. Так, у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР законодавець наводить дві статті (статті 25 і 26), які регулюють загальну та виключну компетенцію сільських, селищних, міських рад. Шведський ж законодавець зазначає наступне: у статтях 1, 2 та 5 Глави 2 Закону «Про місцеве самоврядування» вказано, що муніципалітети та регіональні ради можуть самостійно вирішувати питання загального значення, які пов'язані з територією муніципалітету чи повітової ради або з їхніми членами, і які не повинні вирішуватися виключно державою, іншим муніципалітетом, іншою регіональною радою або іншим органом. Також зазначено, що положення, які стосуються права муніципалітетів і регіональних асамблей видавати нормативні акти і стягувати податки для виконання своїх обов'язків, містяться в Інструменті державного управління [3, 7]. Тобто, як вбачається, шведський законодавець лише розмежує повноваження місцевого самоврядування та держави, водночас залишаючи «свободу вибору» для місцевих органів влади; український ж законодавець у Законі, окрім визначення загальної компетенції, також чітко вказує перелік виключної компетенції місцевих рад з кількох десятків пунктів, який є вичерпним.

Цікавим з цього приводу є дослідження у вигляді таблиці, яке провела Рада європейських муніципалітетів

і регіонів (CEMR) щодо переліку обов'язкових та факультативних повноважень 290 муніципалітетів та 21 регіону. Так, одними з обов'язкових функцій муніципалітетів є соціальні послуги, дошкільна, початкова і середня освіта, водопостачання, первинна медична допомога, експлуатація доріг тощо; додатковими функціями є: житло, енергетика, промислові і комерційні послуги тощо. Щодо регіонів, то обов'язковими повноваженнями є повноваження у сферах охорони здоров'я, стоматології, громадського транспорту; додатковими – культура, туризм, регіональний розвиток [8, с. 48].

Виходячи з аналізу повноважень муніципалітетів та регіонів, можна вважати, що вони забезпечують високі стандарти соціальних послуг, відповідають за розв'язання поточних проблем територіальних громад, захист і дотримання їх законних прав та інтересів [9, с. 86]. Варто звернути увагу на те, що якщо в українському законі про місцеве самоврядування основні виключні повноваження органів місцевого самоврядування закріплені прямо в законодавстві, то сфера обов'язків органів місцевого самоврядування у Швеції частково регулюються Законом про місцеве самоврядування та частково законами та постановами, що стосуються окремих сфер, наприклад, Законом про соціальні послуги, Законом про планування та будівництво, Законом про освіту та Законом про охорону здоров'я та медичне обслуговування (the Social Services Act, the Planning and Building Act, the Education Act and the Health and Medical Services Act). У рамках цих та великої кількості інших актів муніципалітети та регіони мають значну свободу організувати свою діяльність на свій розсуд.

З огляду на вищевикладене, можна прийти висновку про те, що шведська модель місцевого самоврядування є яскравим прикладом так званої скандинавської (північноєвропейської) моделі. Дослідник О. Ахмеров наводить такі головні риси скандинавської моделі: 1) вона характерна «активними муніципалітетами», які можуть бути органами, що надають різного роду послуги, а тим самим сприяють реалізації цілей держави загального добробуту; 2) відмінність від схожої «англосаксонської» системи полягає у тому, що статус органів місцевого самоврядування є прямо законодавчо закріпленим; 3) модель місцевого самоврядування є дворівневою [10, с. 143]. Це впливає і з вищевикладених фактів, які наведені у даному дослідженні. Фактично можна стверджувати, що Швеція є країною з дуже сильними традиціями демократичних інститутів, місцевого самоврядування та соціального забезпечення, і яка характеризується високими стандартами місцевої демократії, прав людини та соціальної солідарності. Також система органів місцевого самоврядування у скандинавських країнах є майже однаковою: на рівні округу (амту) Данії інститутами влади є рада округу та її голова, обраний з членів ради; в Норвегії муніципалітети (комуни) і фюльке (округи) управляються виборними радами [10, с. 144]; у Швеції – ради муніципалітету та регіональної ради.

Незважаючи на певну схожість країн у підході до побудови місцевого самоврядування, О. Ахмеров зазначає цікаву особливість самоуправління в Швеції – починаючи з 90-х років ХХ століття стає поширеним явище «аутсорсингу» органи місцевого самоуправління, замість самостійного надання послуг населенню, почали купувати їх у приватних підприємств [10, с. 144].

Контроль і нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування у Швеції має свої особливості і форми. Так, Закон про місцеве самоврядування надає можливість будь-якому мешканцю муніципалітету чи регіону оскаржувати законність рішень ради, звернувшись до адміністративного суду. У свою чергу, суд може скасувати рішення, зокрема якщо рада діяла з перевищенням повноважень або якщо рішення суперечить закону.

Однак, органи місцевого самоврядування також підлягають адміністративному нагляду з боку регіональних адміністрацій (länsstyrelser), які є органами державної влади на регіональному рівні та очолюються губернатором, якого призначає уряд. Дані адміністрації можуть надавати рекомендації, здійснювати моніторинг дотримання законодавства органами місцевого самоврядування в таких сферах, як захист навколишнього середовища, ліцензування алкогольної продукції тощо, а також можуть розглядати скарги осіб стосовно виконання муніципалітетами повноважень відповідно до Закону про планування та будівництво [8, с. 73]. Дана діяльність є схожою до діяльності, яка відбувається місцевими державними адміністраціями в Україні, відповідно до статті 35 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а саме: «місцеві державні адміністрації...взаємодіють з сільськими, селищними і міськими радами...сприяють у здійсненні ними власних повноважень місцевого самоврядування, зокрема у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку відповідних територій, зміцнення матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування, контролюють виконання наданих їм законом повноважень органів виконавчої влади...». Також спільними для української та шведської моделі є те, що для здійснення спільних програм адміністрації та органи місцевого самоврядування можуть укладати договори, створювати спільні органи та організації.

Висновок. Отже, на нашу думку шведська модель місцевого самоуправління має як ознаки, що характерні для скандинавської системи загалом («активні муніципалітети», законодавче (конституційне) закріплення, дворівнева система місцевого самоврядування), а також і власні ознаки (серед місцевого самоврядування Швеції, починаючи з 1990-х років, поширюється «аутсорсинг»). Українська модель місцевого самоврядування також знає своїх перетвілень, а багато науковців шукають різні шляхи вдосконалення (наприклад, пропозиції щодо створення загальнонаціональних програм перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування [11, с. 52]), але водночас аналіз способів модернізації місцевого самоуправління серед українських науковців не був об'єктом даного дослідження; однак, пропонуємо декілька можливих законопроектних пропозицій, які стануть в нагоді українському законодавцю під час вдосконалення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

1) редагувати частину 3 статті 45 Закону наступним чином: «Відповідна рада має право самостійно визначати загальний склад ради, однак він не повинен бути меншим за мінімальні значення, визначені у статті 45-1 даного Закону. Обґрунтування збільшення кількості депутатів повинно міститися у відповідному рішенні ради, а також повинно виходити з користі для розвитку територіальної громади. Рішення ради про збільшення загального складу ради може бути оскаржене кожною особою відповідної територіальної громади до суду»;

2) додати до Закону статтю 45-1, до якої буде перенесено копію частини 3 статті 197 Виборчого кодексу України, в наступній редакції (виходячи зі шведського досвіду): «Мінімальний склад (кількість депутатів) рад становить при чисельності виборців: 1) до 10 тисяч виборців – 21 депутат; 2) від 10 тисяч до 30 тисяч виборців – 25 депутатів; 3) від 30 тисяч до 50 тисяч виборців – 35 депутатів; 4) від 50 тисяч до 100 тисяч виборців – 37 депутатів; 5) від 100 тисяч до 250 тисяч виборців – 41 депутат; 6) від 250 тисяч до 500 тисяч виборців – 55 депутатів; 7) від 500 тисяч до 1 мільйона виборців – 65 депутатів; 8) від 1 мільйона до 2 мільйонів виборців – 85 депутатів; 9) понад 2 мільйони виборців – 121 депутат».

Щодо юридичного закріплення компетенції органів місцевого самоврядування, то український законодавець

підійшов до цього питання більш ґрунтовно, оскільки, незважаючи на аналогічне до шведського розпорощення повноважень серед інших законодавчих актів – у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» закрі-

плена окрема стаття з виключними повноваженнями. Таким чином, сільські, селищні, міські ради також захищені від зловживань з боку органів державної влади на місцях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lidström A., Madell T. The charter of local self-government in Sweden. *Local self-government in Europe* / ed. by Brezovnik B., Hoffman I., Kostrubiec J. Maribor, 2021. С. 415–433.
2. The Instrument of Government dated 28.02.1974 URL: <https://www.riksdagen.se/globalassets/05.-sa-fungerar-riksdagen/demokrati/the-instrument-of-government.pdf> (дата звернення: 31.10.2023).
3. Kommunallag dated 22.06.2017 № 2017:725. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-2017725_sfs-2017-725/#K3 (дата звернення: 31.10.2023).
4. Звіздай О. Історичні передумови та періодизація організації місцевого самоврядування в Україні. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2017. Вип. 2. С. 138–143.
5. Мальчин Ю., Чумак В. Розділ VII. Сучасні проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні. *Історія місцевого самоврядування України* / за ред. Спунбер Д., Горбового А., Халецької А. Київ, 2017. С. 72–87.
6. Madell T. Local Government in Sweden. *Local Government in the Member States of the European Union: A Comparative Legal Perspective* / ed. by Moreno Á. M. Madrid, 2012. С. 637–661.
7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 31.10.2023).
8. Янг Д. Місцеве самоврядування в країнах Скандинавії та Балтії / за ред. В. Ларсон, пер. з англ. І. Деркач. Стокгольм : SKL International, 2016. 59 с. URL: <http://sklinternational.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Місцеве-самоврядування-в-країнах-Скандинавії-та-Балтії.pdf> (дата звернення: 31.10.2023).
9. Щebetун І. С., Волошина К. Ю. Проблеми реформування місцевого самоврядування: зарубіжний досвід та українські реалії. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2022. Вип. 2. С. 82–91.
10. Ахмеров О. Муніципальна політика скандинавських країн: інституційний вимір. *European Political and Law Discourse*. 2018. № 3, т. 5. С. 141–148.
11. Федоренко В. Реформа місцевого самоврядування в незалежній Україні: поняття, пріоритети, перспективи. *Український часопис конституційного права*. 2016. Вип. 1. С. 47–52.